

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра іноземної філології і перекладу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Інна САВИЦЬКА
2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри іноземної
філології і перекладу

Протокол №9 від «24» травня 2024 р.

Світлана АМЕЛІНА

Гарант ОП «Англійська мова
та друга іноземна»

Валентина СТРИЛЕЦЬ

Гарант ОП «Німецька мова
та друга іноземна»

Наталія ОЛЬХОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕТИКА ПЕРЕКЛАДАЧА»

Спеціальність: 035 «Філологія»
Освітні програми: «Англійська мова та друга іноземна»
«Німецька мова та друга іноземна»
Факультет: Гуманітарно-педагогічний
Розробник: Амеліна Світлана Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології і перекладу;
Радіонова Тетяна Олександрівна, старший викладач кафедри іноземної філології і перекладу

Київ – 2024

1. ОПИС навчальної дисципліни

«ЕТИКА ПЕРЕКЛАДАЧА»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	035 – «Філологія»	
Спеціалізація	035.041 «Філологія (германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська)» 035.043 «Філологія (германські мови і літератури (переклад включно), перша – німецька)»	
Освітня програма	«Англійська мова та друга іноземна» «Німецька мова та друга іноземна»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	залік	
Восьмий семестр		
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	4	
Семестр	8	
Практичні, семінарські заняття	24 год.	
Лекційні заняття	-	
Самостійна робота	156 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є ознайомити здобувачів з основними принципами етичної поведінки усного й письмового перекладача; ознайомити з провідними підходами до усного та письмового перекладу, етичним кодексом перекладачів, машинного та автоматизованого перекладу текстів різних функціональних стилів, включаючи художній, отримати теоретичні та практичні знання щодо етичних орієнтирів у поведінці перекладача.

Завдання курсу:

- 1) Усвідомити провідні етичні принципи діяльності перекладача та доброчесності професії перекладача.
- 2) Визначати способи виявлення недоброчесного перекладу; плагіаризму під час відтворення джерельного тексту в перекладі.
- 3) Визначати оптимальний спосіб перекладу зі збереженням точності на рівні значення (змісту), форми, термінологічної узгодженості; об'єктивності та конфіденційності.
- 4) Розуміти контексти застосування в цільовому тексті одомашнення чи очуження – на основі функціонального стилю й домінантної інформації джерельного тексту.
- 5) Закласти початкові вміння аналізу усного та письмового перекладу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття етики перекладацької діяльності;
- специфіку професійної діяльності перекладача;
- особливості організації роботи перекладацької галузі;
- основні вимоги професійної етики перекладача;
- основні аспекти процесу міжособистісної комунікації;
- специфіку психолінгвістичної підготовки перекладача;
- ролі та завдання професійних об'єднань перекладачів;
- стандарти усного та письмового перекладу.

вміти:

- застосовувати фахові навички, інструменти, автоматизовані технології;
- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- розуміти сутність й соціальну значущість професії перекладача;
- використовувати технології перекладацького процесу;
- дотримуватися професійної етики перекладача, моральних принципів перекладача, норм професійної поведінки перекладача, професійних вимог до перекладача.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

- ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 14. Здатність використовувати сучасні системи автоматизованого перекладу, а також володіти прийомами забезпечення якості перекладу.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефхівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання в професійній діяльності.

ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 21. Уміти використовувати сучасні системи автоматизованого перекладу, різні цифрові інструменти перекладача, а також послуговуватися прийомами забезпечення якості перекладу.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тиж-ні	усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Етика перекладу														
Тема 1. Загальні питання етики перекладу.		22		2			20							

Тема 2. Критерії етики перекладу: точність, неупередженість, конфіденційність.		22		2		20							
Тема 3. Точність: значення, стиль, термінологічна узгодженість.		12		2		10							
Тема 4. Традиція однаковості та відмінності.		12		2		10							
Тема 5. Етика та ідеологія перекладу.		12		2		10							
Модульна контрольна робота №1		2		2									
Разом за змістовим модулем 1		82		12		70							
Змістовий модуль 2. Етика перекладача													
Тема 1. Етика штучного інтелекту, нейронно-машинного перекладу (NMT) і автоматизованого перекладу (CAT).		22		2		20							
Тема 2. Етика усного конференц-перекладу		22		2		20							
Тема 3. Етика перекладу релігійних текстів.		22		2		20							
Тема 4. Етика дитячого перекладу.		12		2		10							
Тема 5. Етика художнього перекладу.		18		2		16							

Модульна контрольна робота №2		2		2									
Разом за змістовим модулем 2		98		12			86						
Усього годин		180		24			134						

4. Теми семінарських занять

Навчальним планом не передбачено.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні питання етики перекладу	2
2	Критерії етики перекладу: точність, неупередженість, конфіденційність	2
3	Точність: значення, стиль, термінологічна узгодженість	2
4	Традиція однаковості та відмінності	2
5	Етика та ідеологія перекладу	2
6	Модульна контрольна робота №1	2
7	Етика штучного інтелекту, нейронно-машинного перекладу (NMT) і автоматизованого перекладу (CAT)	2
8	Етика усного конференц-перекладу	2
9	Етика перекладу релігійних текстів	2
10	Етика дитячого перекладу	2
11	Етика художнього перекладу	2
12	Модульна контрольна робота №2	2
	Всього	24

6. Теми лабораторних занять

Навчальним планом не передбачено.

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Системи машинного перекладу та етика використання нейронної системи	24
2	Феміністична етика перекладу	22
3	Етика активістського перекладу	22
4	Штучний інтелект і кібер-етика	22
5	Дослідницька етика в перекладі	22
6	Етика волонтерства в перекладі	22
7	Етика та расизм	22
	Всього	156

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Перекладіть англійські висловлювання так, щоб це максимально відповідало українському узусу. Виокремте випадки, коли переклад виявив збіги узусів і, навпаки, їх істотні розбіжності.

1. The Ukrainian leadership was faced with making a difficult decision.
2. Self-interest alone moves some people.
3. It's pure guess-work.
4. That's for them to discuss.
5. Much good may it do you!
6. This seems to be logical.
7. What in the world do you mean?
8. Accusing the times is but excusing ourselves.
9. It is downright knavish.
10. The passage is pure rant.
11. The traditions are still alive.
12. The contract is still up in the air.
13. Whomever did we not ask?
14. The job is not anywhere near done.
15. Just what do you mean?
16. That is the very thing that I was saying.
17. Why ask me to help, of all people?
18. It'll be all right as it is.
19. I will do it, (even) if it kills me.
20. I'll be dashed if I do it.
21. I thought as much.
22. Anyhow you must admit I was right.
23. How on earth did you know it?
24. Somehow it is different.
25. Her every effort was useless.
26. The question was on every tongue.
27. He who seeks equity must do equity.
28. Everything comes to him who waits.
29. I saw none of the people I wanted.
30. She is not the kind to talk scandal

Перекладіть німецькі висловлювання так, щоб це максимально відповідало українському узусу. Виокремте випадки, коли переклад виявив збіги узусів і, навпаки, їх істотні розбіжності.

1. Bei dieser mörderischen Hitze habe ich keine Lust zum Spaziergang.
2. Unser Land verfügt über unerschöpfliche Naturreichtümer.
3. Ich war damals sehr jung und unsterblich verliebt in meine Klassenkameradin.
4. Ich möchte mir gern diesen Nerzmantel kaufen, aber er ist sündhaft teuer.
5. Dieser arabische Scheich ist steinreich und besitzt Reichtümer.
6. Der Bürgerkrieg brachte dem Volk unsägliche Leiden.
7. Das Experiment lieferte einen schlagenden Beweis für die Richtigkeit dieser Theorie.
8. Mit null zu fünf Toren musste die Fußballmannschaft eine niederschmetternde Niederlage einstecken.
9. Er ist als großer Fachmann, allgemein bekannt und wird überall mit größtem Respekt behandelt.
10. Ich habe hohe Achtung vor meinem ehemaligen Kommilitonen, der sich bedeutende Verdienste um die Wissenschaft erworben hat.
11. Dieses Handelsunternehmen verkauft Gebrauchtwagen zu spottbilligen Preisen.
12. Dieser, mit Verlaub gesagt, Gelehrte ist durch seine bodenlose Ignoranz bekannt.
13. Die Theateraufführung hinterließ einen unaustilgbaren Eindruck.
14. Zwischen den Ansichten der beiden Gelehrten lag eine unüberwindliche Kluft.
15. Mein Sohn hat eine enorme mathematische Begabung.
16. Ihn überkam eine unbezwingbare Neugier.
17. Im Inneren der Sonne herrschen gigantische Temperaturen.
18. Er zeichnet sich durch unstillbare Wissbegier aus.
19. Er hat einen unerschütterlichen Optimismus.
20. Er hat eine abgrundtiefe Abneigung gegen alles Falsche.
21. Mit seiner unbedachten Äußerung hat er sich unsterblich blamiert.
22. Die Piloten der Düsenjäger sind enormen Belastungen ausgesetzt.
23. Nur seine blitzschnelle Reaktion rettete ihm das Leben.
24. Das Tier stürzte sich mit unbändiger Gier auf seinen Fraß.
25. Die Bevölkerung protestierte gegen die maßlose Willkürherrschaft des Diktators.
26. Wir wurden von einer erstickenden Langeweile geplagt.
27. In dieser Rolle hatte der Schauspieler immer einen Bombenerfolg.
28. Er ist einem verbissenen religiösen Fanatiker zum Opfer gefallen.
29. Er lebte im unerhörten Luxus.
30. Sein überschäumendes Temperament ging mit ihm durch.

Методи навчання.

Словесні: лекційний метод, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія;
практичні: метод вправ, практична робота;

Наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Практичні методи: усні вправи – усний аналіз фактичного матеріалу на базі засвоєння теорії, письмові вправи — конспектування, письмові вправи на множинний вибір, стилістичний аналіз автентичного твору.

Робота з підручниками та науковими статтями, робота з електронними бібліотеками та словниками.

9. Форми контролю.

Види: поточний, підсумковий.

Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання самостійної роботи студентів, проводиться поточне тестування, написання модульної контрольної роботи після вивчення кожного модуля.

Форма контролю: **залік**.

Підсумковий контроль успішності студентів проводиться під час заліку відповідно до графіку проведення екзаменаційної сесії.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (від 26.04.2023 р. протокол № 10)

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни.
2. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів.
3. ЕНК на платформі elearn

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Canfora, C. Risks in neural machine translation. *Translation Spaces*. 2019. Vol. 9, No. 1, P. 58-77.
2. Chesterman, A. Post errorem. *Perspectives*. 2018. P. 1-11.
3. DeepL Pro. n.d. Allgemeine Geschäftsbedingungen [Terms of Service]. Retrieved from: <https://www.deepl.com/pro-license.html#pro>.
4. Krüger, R. Augmented Translation eine Bestandsaufnahme des rechnergestützten Fachübersetzungsprozesses [Augmented Translation A Survey of Computer aided Technical Translation Processes].” *Trans-kom* 2019. Vol.12 (1): 142-81.
5. Taivalkoski-Shilov, K. Ethical Issues Regarding Machine(-Assisted) Translation of Literary Texts. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice* . 2019. Vol. 27, No. 5. P. 689–703.
6. Taraban, R. Limits of Neural Computation in Humans and Machines. *Science and Engineering Ethics*. 2020. Vol. 26. P. 2547–2553. <https://doi.org/10.1007/s11948020-00249-7>
7. *The Routledge Handbook of Translation and Ethics* / edited by Kaisa Koskinen and Nike K. Pokorn. London ; New York : Routledge, 2020. 494 p.
8. Wyke, B. van. *Ethics and Translation*. / *Handbook of Translation Studies Online*. 2011. Retrieved from: <https://benjamins.com/online/hts/articles/eth1>
9. Zasiakin, S., Vakuliuk, S. Ethical Issues of Neural Machine Translation. *Psycholinguistics in a Modern World*, 2020. Vol. 15. P. 81-83.
10. Гудманян А. Г., Сидорук Г.І., *Основи професійної діяльності перекладача: конспект лекцій*. К.: НАУ, 2008. – 80 с.
11. Терехова С. І. *Вступ до перекладознавства. (Сучасні проблеми і теорії. Діяльність перекладача. Основи техніки перекладу)*. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2002. – 163 с.